

PANTHEON

BOHOVÉ A BOHYNĚ
ANTICKÉHO SVĚTA

Philippa Lewisová

Philippa Lewisová
PANTHEON
BOHOVÉ A BOHYNĚ ANTICKÉHO SVĚTA

Copyright © 2023 by Philippa Lewis

© Wooden Books Limited 2023

Translation © Stanislav Pavlíček, 2025

Design and typeset by Wooden Books Ltd., Glastonbury, UK.

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této publikace nesmí být
rozmnožována a rozšiřována jakýmkoli způsobem
bez předchozího písemného svolení nakladatele.

Druhé vydání v českém jazyce (první elektronické).

Z anglického originálu *Pantheon*.

Gods and Goddesses of the Greco-Roman World

přeložil Stanislav Pavlíček.

Odpovědná redaktorka Klára Soukupová.

Sazba a konverze do elektronické verze Michal Puhač.

V roce 2025 vydalo nakladatelství Dokořán, s. r. o.,

Holečkova 9, 150 00 Praha 5,

dokoran@dokoran.cz, www.dokoran.cz,

jako svou 1 318. publikaci (454. elektronická).

ISBN 978-80-7675-229-0

PANTHEON

BOHOVÉ A BOHYNĚ
ANTICKÉHO SVĚTA

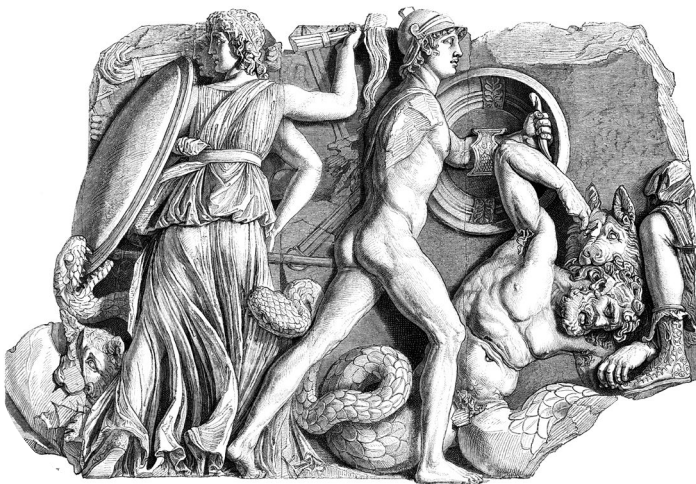

Philippa Lewisová

Gusovi, Ettě, Nevě a Naimě

Děkuji Paulu Taylorovi a Ikonografické databázi Warburského institutu v Londýně za poskytnutí mnoha obrázků pro tuto knížku.

Další vyobrazení pocházejí ze vzácných knih Londýnské knihovny, zdroji jiných jsou pak Wikimedia Commons, Britské muzeum, Wellcome Institute, Rijksmuseum a Metropolitní muzeum umění.

Detail z velkého vlysu na pergamonském oltáři (asi 170 př. n. l.), který představuje boj bohů s Títány a obry. Pod vedením Dia bojovali olympští bohové s Títány o nadvládu nad světem v zápase zvaném títánomachie. Po svém vítězství Zeus a jeho bratři Hádés a Poseidón losovali o rozdělení světa; Hádés získal podsvětí, Poseidón moře a Zeus nebesa a zemi. Jako všemocný vládł pak Zeus z hory Olymp.

Titulní strana: Zeus mezi olympskými bohy.

OBSAH

Úvod	1
<i>Prvotní božstva</i>	2
Děti prvotních božstev	4
Gáia a Úranos	6
Kronos – Saturn	8
<i>Dvanáct olympských bohů</i>	
Zeus – Jupiter	10
Héra – Juno	12
Poseidón – Neptun	14
Athéna – Minerva	16
Arés – Mars	18
Afrodíté – Venuše	20
Héfaistos – Vulkán	22
Artemis – Diana	24
Apollón – Foibos	26
Hermés – Merkur	28
Démétér – Ceres	30
Hestia – Vesta	32
Hádés – Pluto	34
Dionýsos – Bakchus	36
Asklépios – Aeskulap	38
Héraklés – Herkules	40
Pán – Faun	42
Erós – Amor	43
Múzy	44
Janus	46
Pomona a Vertumnus	47
Hélios, Seléné a Éós	48
Bohové větrů	50
Moiry – Parky	52
Tyché – Fortuna	53
Themis, Diké a Astraia	54
Erínye, Nemesis a Thanatos	56
Hóry	58

Nahore: Helénistický mramorový reliéf, asi 50 př. n. l., Taranto, Itálie (Walters Art Museum). Zleva doprava: Hestia (bohyně domácího krbu) s žezlem; Hermés (posel bohů) s čapkou a holi; Afrodité (bohyně lásky a krásy) se závojem; Arés (bůh války) s přilbou a kopím; Déméter (bohyně zemědělství) s žezlem a snopem obilí; Héfaistos (bůh kovářství) s holi; Héra (královna bohů) s žezlem; Poseidón (bůh moře), s trojzubcem; Athéna (bohyně moudrosti a umění) se sovou a přilbicí; Zeus (král bohů), s bleskem a holi; Artemis (bohyně lovu a měsíce) s lukem a toulcem; a Apollón (bůh slunce) s kitharou.

Dole: Sňatek Eróta a Psýché, jímž želmná Zeus. Psýché je jednou z malého počtu smrtelníků, kteří byli povýšeni na bohy. Mezi další patří Glaukos (strana 15, snědl magickou bylinu a stal se mořským bohem), Ganymédes (strana 11) a Britomartis (strana 25).

ÚVOD

Na hoře Olymp, vysoké tak, že její zasněžené vrcholky pronikaly až do nebes, kdysi žili pod nejvyšší mocí Diovou nesmrtelní bohové a bohyně antického pantheonu. Tyto mocné postavy a s nimi spojená mytologie, jež mají svůj původ ve starověkém Řecku a které byly většinou přejaty Římany (v této knížce jsou římská jména uváděna v závorce za existujícím řeckým jménem), byly následně absorbovány do uměleckého a dekorativního kánonu západního světa. Jejich činy a charaktery jim vtiskly atributy a rysy, jež dodnes fungují jako jakýsi obecně známý těsnopis.

Proč bychom jinak nacházeli Hermův (*Merkuriův*) kaduceus na poště, Diův (*Jupiterův*) blesk nad vstupem do stanice metra, vinnou révou ovitý thyrso Dionýsův (*Bakchův*) na krbové římse v jídelně, Apollónovu lyru v divadlech a koncertních sálích, Athéninu oprýllbenou hlavu, jak korunuje portály knihoven, nebo Poseidónův trojzubec, delfiny a hippocampy na slánkách či v loděnicích?

Obeznačenost s antickým pantheonem již dnes není součástí všeobecného vzdělání, a tak tato kniha slouží modernímu čtenáři jako příručka těchto bohů a bohyň i smrtelníků na bohy povýšených, jako byli třeba Asklépios (*Aeskulap*) nebo Héraklés (*Herkules*), kteří musí často nastoupit, aby osvětlili a ozdobili význam a účel nemocnice či louskáčku na ořechy.

Pantheon znamená „mnoho bohů“. Toto slovo bylo rovněž použito v roce 27 př. n. l. pro jeden římský chrám zasvěcený všem bohům, v roce 1698 v pojednání o bozích, v roce 1772 pro jednu londýnskou zábavní akci a v roce 1791 pro pařížské mauzoleum určené pro slavné zesnulé tohoto města. Starověcí bohové žijí dodnes, například jako jména vesmírných programů Apollón (20. století) a Artemis (21. století).

PRVOTNÍ BOŽSTVA

první generace

Nejstarší spisy týkající se starořecké kosmogonie (stvoření světa) a theogonie (zrodu bohů) pocházejí od řeckých básníků Hésioda a Homéra, z doby kolem roku 700 př. n. l., ale patrně zaznamenávají mnohem starší ústní tradici. Tyto příběhy začínají prvotními živly.

Na začátku byla prázdnota, Chaos (*dole*), temný prostor bez hranic, z něž se zrodila Gáia (nebo Gaea, později Gé, římská *Tellus*), personifikace matky země, a pod ní propast, Tartaros, kam bohové zapuzovali své nepřátele (opak Élysia, domova duší po-
žehnaných).

V této době se objevuje Erós (bůh lásky a světové síly, s poněkud odlišným odkazem předaným pozdějšímu Erótovi, *strana 43*), stejně jako Erebos (*Scotus*, bůh stínu a temnoty), Nyx (*Nox*, bohyně noci, *vpravo*) a Aion (*Aeternitas*, bůh věčného času).

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy ***Pantheon***.

Pokud se Vám ukáзка líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.